

KONYA İLİNDE KÜLTÜR TURİZMİ: İNCE MİNARELİ MEDRESE VE KARATAY MEDRESESİ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

Elif Merve Yılmaz

Selçuk Üniversitesi
Araştırma Görevlisi
Selçuk Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Selçuklu-Konya
E-posta: elifmerveyilmaz91@hotmail.com

Mine Ulusoy

Selçuk Üniversitesi
Profesör
Selçuk Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Selçuklu-Konya
E-posta: mulusoy@selcuk.edu.tr

Türkçe Özet

Anadolu Selçuklu döneminde inşa edilmiş olan yapılar, Konya'nın tarihi ve kültürel mirasının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Yüzyıllar öncesinden kalan bu miras, özenle korunmuş ve Konya kültür turizmine de büyük katkılar sağlamaktadır. Konya'daki Selçuklu eserlerinden iki medrese olan ve yaklaşık 800 yıl önce inşa edilmiş İnce Minareli Medrese ve Karatay Medresesi döneminin en değerli hadis medreseleri olmalarının yanı sıra ilahiyat ve bilim alanında birçok bilim adamı yetiştirmiştir. Üstlendikleri tarihi misyonla birlikte yapılarında kullanılan taş, tuğla ve çini malzemeler sayesinde mimarileriyle de oldukça dikkat çekicidir. Konya'nın Selçukluların başkenti olduğu dönemde tasarlanan ve Konya'yı taçlandıran bu eserler günümüzde müze olarak kullanılmaktadır.

Bu çalışmada, İnce Minareli Medrese ve Karatay Medresesi'nin kültür turizmine katkıları, turistlerin yıllık ziyaret etme oranları ve içerisinde bulunan eserlerin önemi anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Kültür turizmi, Konya'da turizm, Selçuklu medreseleri*

Alan Tanımı: Turizm (Kültür Turizmi)

İngilizce Özet

CULTURAL TOURISM IN KONYA: A COMPARATIVE ANALYSIS OF KARATAY MADRASAH AND THIN MINARET MADRASAH

The constructions built during the Anatolian Seljuk period constitute a significant part of Konya's historical and cultural heritage. This heritage, which remained centuries ago, has been carefully preserved and contributes greatly to Konya's cultural tourism. In addition to being the most valuable hadith madrasahs of the era of the Thin Minaret Madrasah and Karatay Madrasah which was built about 800 years ago and two medrasahs of Seljuk works in Konya, they also educated many scientists in the field of theology and science. They are also remarkable by their architects owing to the stone, brick and tile materials used in the construction together with the historical mission they undertakes. These artifacts, which were designed during the period when Konya was the capital of the Seljuks and crowned Konya, are now used as museums.

In this study, the contribution of Thin Minaret Madrasah and Karatay Madrasah to cultural tourism, the annual visit rates of tourists and the importance of the artifacts in them are explained.

Keywords: *Cultural tourism, Tourism in Konya, Seljuk madrasah*

JEL Code: Z32

1. GİRİŞ

Turizm, çok yönlü ve karmaşık bir kavramdır. Farklı turizm çeşitleri ve tipleri bulunmakta bu nedenle çok sayıda çalışmaya olanak sağlamaktadır. Türkiye’de Kültür ve Turizm Bakanlığı, turizme desteklerini sürdürmekte ve gelişim göstermesine inanılan tüm tipler desteklenmektedir.

“Turist”, “turizm” ve “turistik” kavramları ilk kez İngilizler tarafından kullanılmaya başlanmış, hatta turizm kelimesi, turist kelimesinden sonra 1800’lerde ortaya çıkmıştır. Ancak bu deyimler, ana dilimize, Fransızca’dan yerleşmiştir. Türkçede seyyah kelimesi turisti, seyahat kelimesi de turizmi karşılamaktadır (Özdemir,1992; Aydın, 2012: 91).

Turizmin en çok turist çeken tiplerinin başında kültür turizmi gelmektedir. Bir ülkenin geçmişini ve kültürünü tanıtan, bireyleri bilgilendiren, gelenekleri yorumlama olanağı sağlayan kültürel varlıklar her ilde korunmalı, sergilenmeli ve değer görmelidir.

Kültür turizmine katkı sağlayan en önemli mekanlar olan müzeler, etnoğrafik, arkeolojik, sanat ve tarihi değeri olan kültür varlıklarının korunduğu, saklandığı ve sergilendiği kurumlardır. Türklerde müzecilik düşüncesini ilk defa gerçekleştiren devlet adamı Fatih Sultan Mehmet'tir (Erdemir, 2009:12). Osmanlı döneminden beri süregelen bu sergileme anlayışı, günümüzde de birçok müzenin açılmasına sebep olmuştur. Müzeler, yeni binalar olarak tasarlanabildiği gibi, tarihi dönemlerden kalan ve işlevini yitiren binalara da kullanım olanağı sağlamaktadır.

Selçuklular döneminden kalan binalardan, özellikle hanlar ve medreseler, müzeye dönüştürülerek değerlendirilmişlerdir. Hem tarihi görünümüyle hem de içerisinde bulunan eserlerle dikkat çeken medreseler, Selçuklu döneminde sıklıkla kullanılan binaların başında gelmekteydi.

Eğitim ve öğretimin yalnızca bir sınıfın malı olarak kalmaması ve bilgi edinmenin herkes için mümkün olması gerektiği düşüncesi, Ortaçağ bilim dünyasında ilk kez Selçuklu Devleti tarafından oluşturulmuştur. Bu durum, medreselerin sayı ve nitelik olarak artmasıyla desteklenmekteydi (Sayılı, 1948:69). Bu nedenle bir zamanlar hükümdarlık sürdüğü Türkiye'de sayıca çok medrese binası görülmektedir. Makale için seçilen alan çalışması Konya'da da Selçuklu Devleti'ne başkentlik yapmış olması sebebiyle birçok medrese bulunmaktadır.

1.1. İnce Minareli Medrese

Alaeddin Tepesi'nin batısında yer alan ve 1264 yılında inşa edilmiş medrese, Vezir Sahip Ata Fahrettin Ali tarafından dönemin iyi inşaatçı ve mimarı olan Keluk bin Abdullah'a yaptırılmıştır. Eğitim verdiği zamanlarda ünlü din adamları yetiştirmiş olan medrese, Sahip Ata Darülhadis'i olarak anılırken 1280 yılında bitişine mescidin inşa edilmesinden sonra minaresiyle dikkat çekmeye başlamıştır ve günümüzde İnce Minareli Medrese olarak bilinmektedir.

Zarif taç kapısı, yapıda kullanılan malzemeler ve konumu sebebiyle her yıl binlerce kişinin ilgisini çeken medrese, Osmanlı devrinde de etkin olarak kullanılmış fakat Cumhuriyet döneminde etkinliğini yitirmiştir. Zamanla bazı bölümleri yıkılmış olmasına rağmen çeşitli tadilatlardan geçerek ve korunarak günümüze ulaşmıştır.

Şekil-1: İnce Minareli Medrese'nin genel görünüşü

1.2. Karatay Medresesi

Alaeddin Tepesi'nin kuzeyinde yer alan ve 1251 yılında Emir Celaleddin Karatay tarafından yaptırılan medresenin mimarı bilinmemektedir. Taç kapısının simetri ekseninde yer almamasıyla dönemindeki medreselerden ayrılmaktadır.

Karatay Medresesi öneminde oldukça değer görmüş, ünlü din adamları yetiştirmiş ve seyyahlar tarafından övgülerle bahsedilmiştir. İlk tasarlandığı zamanlardaki gibi korunmaya çalışılmış fakat bir bölümü günümüze ulaşamamıştır. Oldukça işlek bir cadde üzerinde yer alması sebebiyle daha da dikkat çeken yapıda kullanılan malzemeler ve içerisindeki çini tekniği de yapıyı değerli hale getirmektedir.

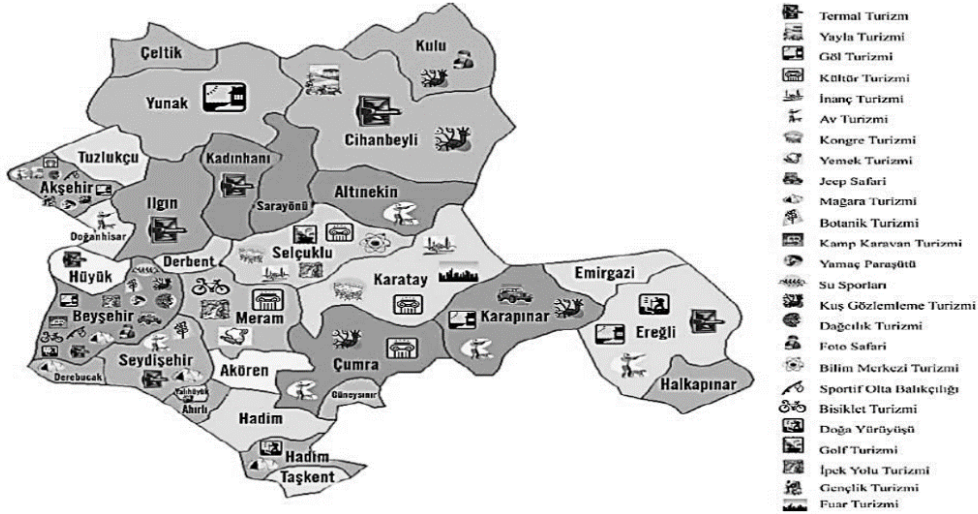
Şekil-2: Karatay Medresesi'nin genel görünüşü

2. KONYA'DA KÜLTÜR TURİZMİ

Konya ili, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması sebebiyle kültür turizmine katkı sağlayan çok sayıda tarihi eser bulundurmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin yüzölçümü bakımından en büyük ili olmasından dolayı çok sayıda ilçesi ve merkeziyle farklı tiplerde turizm olanakları sağlamaktadır. Yapılan çalışmalarla ilçelere göre turizm tipleri belirlenmiştir. (Şekil 3)

Şekil-3: Konya'da ilçelere göre turizm çeşitleri

Kaynak: Eşitti ve Kınır:2015:180

Konya'da bulunan ve yerleşik hayata geçiş hakkında çok önemli bilgiler veren Çatalhöyük, kentin kültürel tarihinin milattan önceki tarihlere kadar uzandığını ispatlamaktadır. Daha sonraki dönemlerde de çok sayıda eser Konya'ya bırakılmış ve kentin kültürel mirasını kuvvetlendirmiştir.

Tablo 1. Konya İlindeki Önemli Kültürel Çekicilikler

Höyükler	<i>Çatalhöyük, Alaaddin Tepesi, Karahöyük, Hatip Höyük (Meram), Çarıklar Höyüğü, Boncuklu Höyük (Çumra), Sırçalı Höyük (Çumra), Alibeyhöyüğü (Çumra), Sızma Höyük (Selçuklu), Osmancık Höyük (Kadınhanı), Çobankaya (İlgin), Tombaktepe (Akşehir), Tavşançalı (Cihanbeyli), Yörükmezarı Höyük (Akşehir), Altınekin Höyük,</i>
Antik Kentler	<i>Sille, Külistra, Hadim Astra Antik Kenti, Seydişehir Vasada Antik Kenti, Bozkır Isaura Antik Kenti, Karapınar Oymalı Yeraltı Şehri,</i>
Anıtlar	<i>Eflatunpınar Hiiti Anıtı, Beyşehir Fasıllar Anıtı, İvriz Kaya Anıtı</i>
Hanlar	<i>Zazadın Hanı, Horozlu Hanı, Dokuzun Hanı, Kızılviran Hanı, Kadın Hanı, Obruk Han, Argut Han (İlgin), Ereğli Rüstem Paşa Kervansarayı</i>
Saraylar	<i>Selçuklu Sarayı (Alaaddin Tepesi), Beyşehir Kubad-Abad Sarayı</i>
Müzeler	<i>Mevlana Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi, Atatürk Müzesi, Karatay Çini Eserler Müzesi, İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi, Sırçalı Mezar Anıtlar Müzesi, Büyükşehir Belediyesi Koyunoğlu Müzesi, Akşehir Arkeoloji Müzesi, Akşehir Atatürk Müzesi, Ereğli Müzesi</i>
Mevlana Törenleri (10-17 Aralık)	
Konya Aşıklar Bayramı	
Akşehir Nasreddin Hoca Şenlikleri	
Mevlana Kültür Merkezi	
Konya İstiklal Harbi Şehitliği	
Konya yöresine ait folklorik eserler, el sanatları, yöresel yemekler vb.	

Kaynak: Tapur : 2009: 478

Konya Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden elde edilen verilere göre merkeze bağlı ilçelerde bulunan ve müze değeri gören en popüler 7 müzenin yıllara göre ziyaretçi sayıları Tablo 2'de belirtilmiştir. Tablodan çıkarılabilecek hipotezlere göre, Konya'da kültür turizminin %95ini Mevlana Müzesi karşılamaktadır. Her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turist kabul eden müzenin ziyaretçi sayısı Konya nüfusu kadardır. Müzenin ücretsiz olması da yüksek sayıda turist gelmesine neden olmaktadır.

Tablo 2. Konyada Merkez İlçelerde Turizm

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mevlana	1.644.426	1.733.315	1.565.873	2.047.666	2.109.487	2.581.005	2.098.936
Karatay	71.558	62.934	109.315	112.869	69.879	11.960	39.575
İnce Minare	56.690	42.523	72.449	84.989	46.022	42.850	38.563
Atatürk	5.740	2.211	9.783	10.360	11.708	11.297	16.709
Arkeoloji	6.758	14.375	7.157	10.144	8.419	9.296	8.773
Etnografya	8.298	5.673	3.943	4.770	6.540	6.410	6.352
Çatalhöyük	9.905	7.060	3.220	14.690	20.542	20.058	14.597
Toplam ziyaretçi	1.803.375	1.870.102	1.773.752	2.287.501	2.274.611	2.684.891	2.225.521

2.1. Karatay Medresesi'nin Kültür Turizmine Katkıları

Osmanlılar zamanında da etkin olarak kullanılan medrese, 1924 Tevhid'i Tedrisat kanunuyla kapatılmış, 1955 yılında müze olarak işlevlendirilmiştir. Günümüze kadar birçok restorasyon geçiren ve yıkılan bölümleri onarılan Karatay Medresesi, yakın zamanda, 2015 yılında Mayıs ayında restorasyonla yenilenmiş, bir buçuk yıl boyunca ziyaretçi kabul edememiştir. İçerisinde bulunan eserlerin sınıflandırılması şu şekilde yapılabilir ;

- Konya Sarayı (II.Kılıçarslan Köşkü) çini ve alçıları
- Kubad Abad Sarayı çini, alçı ve cam örnekleri
- Osmanlı Dönemi seramik eşyaları
- Selçuklu Dönemi seramik eşyaları

Farklı tekniklerde ve farklı formlarda yapılmış çiniler görülmektedir. Ayrıca medresenin kendisinde de çini sıklıkla kullanılmış ve iç mekanda aşınmalara rağmen korunmaya çalışılmaktadır.

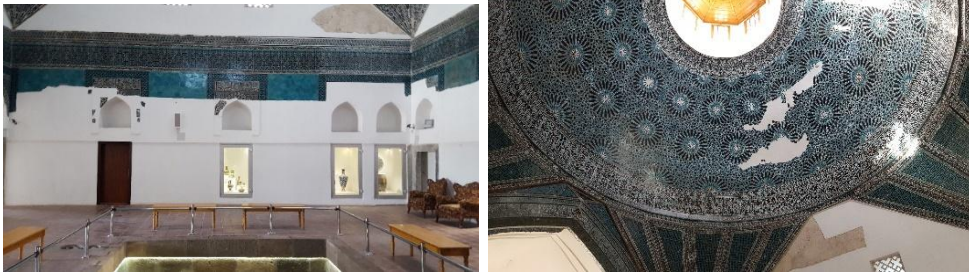
Medresenin duvarlarına ziyaretçileri bilgilendiren tanıtıcı yazılar yerleştirilmiştir. Süslemelerde kullanılan çinilerde en çok kullanılan teknikler belirtilmiş ve müzedeki eserlerin hangi teknikle yapılmış olduğu anlatılmıştır.

2006 yılında kışlık dersane kurtarma kazısında su külünklerine rastlanmıştır. Aynı yıl, ana eyvanın da kurtarılması için çalışmalar yapılmış ve kazılar sırasında çıkarılan eserler de müzede sergilenmektedir.

Medresenin içinde bir odada, medreseye adını vermiş olan Celaleddin Karatay'ın naaşı bulunmaktadır.

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden edinilen bilgilere göre, Konya'da yıllık müze ziyaretçi sayısının %4'ünü Karatay Medresesi karşılamaktadır.

Şekil-3: Karatay Medresesi'nin iç mekanı

Şekil-4: Karatay Medresesi'nde sergilenen eserler

2.2. İnce Minareli Medrese'nin Kültür Turizmine Katkıları

İnce Minareli Medrese günümüzde Taş ve Ahşap Sanatları Müzesi olarak kullanılmaktadır. Kentin içinden ve dışından getirilen mezar taşları, kitabeler, mimari parçalar, ahşap kapı ve pencere kanatları, tavan göbekleri ve ev eşyalarını içinde bulunduran müze Selçuklular zamanında iç mekanda tuğla kullanılmasıyla da görenlerin beğenisini kazanmaktadır.

Bu eserler Türk milletinin inançlarını, sosyal yaşamını, ekonomisini, siyasi düşüncesini, örf, adet, gelenek, göreneklerini ve yaşam tarzını yorumlamamıza olanak sağlayan somut ve soyut veriler sağlaması açısından oldukça önemlidir.

Şekil-5: İnce Minareli Medrese'nin iç mekanı

Şekil-6: İnce Minareli Medrese’de sergilenen eserler

İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü’nden edinilen bilgilere göre, Konya’da yıllık müze ziyaretçi sayısının %3’ünü İnce Minareli Medrese karşılamaktadır.

3. SONUÇ

Selçuklular döneminden kalan bu iki önemli medrese birbirlerine yakın konumlarda bulunmaktadır. Tarihsel süreçte, kentin merkezi olarak kabul edilen ve büyük öneme sahip olan Alaeddin Tepesi’nin eteklerinde yer alan iki medrese, oldukça iyi korunarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Şekil-7: Medreselerin haritadaki yeri

Konya’nın müzelerindeki toplam ziyaretçi sayısına bakıldığında %90dan fazlasının Mevlana Müzesi’ne gittiği görülmektedir. Mevlana Müzesi’nden sonra en çok ziyaret edilen iki müze, bu medreselerdir.

Mevlana’nın kavuşma yıldönümü olarak her yıl 7-17 Aralık tarihlerinde kutlanan Şeb-i Arus törenlerinde, kente çok sayıda turist akın etmektedir. Mevlana Müzesi’nin ziyaretçi sayısında Aralık ayında önemli bir artış görülmezken Karatay

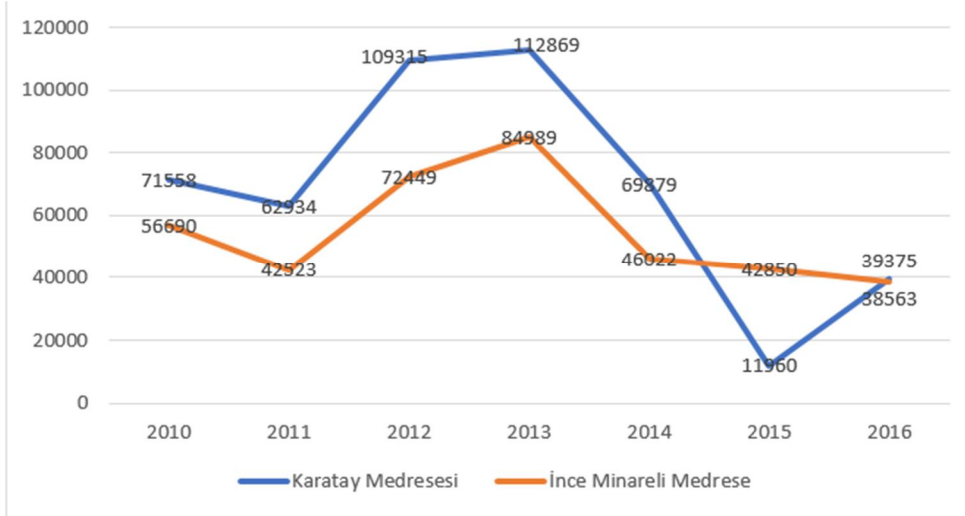
ve İnce Minareli Medreselerinde en çok turist Aralık ayında ziyaret etmektedir. İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden elde edilen bilgilere göre, aylık ziyaretçi sayıları analiz edildiğinde, yaz aylarında daha çok turist sayısı görülürken, kış aylarında, özellikle Ocak ayında en az sayıya rastlanmaktadır. Fakat bu aylar arasında açık bir fark görülmemektedir.

Başka bir kaynak olan kültür turlarının birçoğunda bu iki medresenin de programa dahil edildiği ayrıca lise ve üniversite öğrencilerinin de dönem başlarında ziyaret ettiği bilgisi müze girişlerindeki görevlilerden edinilmiştir.

Tablo 3. Karşılaştırmalı analiz

	Karatay Medresesi	İnce minareli Medrese
Yapım yılı	1251	1264
Dönemi	Selçuklu İmparatorluğu	Selçuklu İmparatorluğu
Günümüzde kullanımı	Çini eserleri müzesi	Taş ve ahşap eserler müzesi
2010-2016 toplam ziyaretçi	478.090	387.086
En çok ziyaretçi alınan ay	Aralık	Aralık
En az ziyaretçi alınan ay	Ocak	Ocak
Ziyaret ücreti	5 tl	5 tl
Müzekart ile giriş	Mevcut	Mevcut

Tablo 4. Yıllara göre ziyaretçi sayıları analizi

Tüm bu veriler analiz edildiğinde, Karatay Medresesi ve İnce Minareli Medrese'nin birbirine oldukça benzer niteliklerinin bulunduğunu ve iki müzenin de tarihsel süreçte kültürel mirasa katkıda bulunduğu görülmektedir. Müze olarak kullanımlarından itibaren, yakın konumlarda bulunmaları sebebiyle turist çekme potansiyellerinin benzer oldukları belirlenmiştir. Farklı eserler sergilenmesi sebebiyle de her ikisine de peşpeşe ziyaretlerin yapıldığı öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

Aydın, Oğuz. “*Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi*”, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 14 (23), 2012, 91-96.

Erdemir, Yaşar. İnce Minare Taş ve Ahşap Eserler Müzesi, T.C. Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Yayınları, Konya, 2009.

Eşitti, Bekir. ve Kınır, Said. “*Konya İli Örneğinde Kalkınma ve İnanç Turizmi*”, Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Yıl: 2015 Cilt: 6 Sayı: 12

Özdemir, Mehmet. Turizmin Türkiye'nin SosyoEkonomik Yapısına Etkileri, Ankara, 1992.

Sayılı, Aydın. Higher Education in Medieval Islam, Ankara Üniversitesi Yıllığı, 1948.

Tapur, Tahsin. “*Konya İlinde Kültür Ve İnanç Turizmi*”, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research, Volume 2 / 9 Fall 2009, 473-492.

Yenice S., “*Konya Tarihi Kent Merkezi İçin Turizm Odaklı Yenileme Stratejileri*”, Artium, Vol. 2, No.1, 2014, 70–84.